

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

Інститут нафтогазової інженерії

Кафедра технологій захисту навколишнього середовища
та охорони праці

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІЕМ

(підпис)

Дзюба О.Г.

(підпис) (прізвище та ініціали)

«16» 09 2020 р.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Бакалавр

(рівень вищої освіти)

галузь знань

07 Управління та адміністрування

(шифр і назва)

спеціальність

073 Менеджмент

(шифр і назва)

освітньо-професійна програма

Менеджмент

вид дисципліни

обов'язкова

Івано-Франківськ-2020

Робоча програма дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня бакалавра за спеціальностями: 073 Менеджмент

Розробник:

професор, кафедри технологій захисту навколишнього середовища та охорони праці, д.т.н., професор

Я. М. Семчук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри технологій захисту навколишнього середовища та охорони праці

Протокол від «16» вересня 2020 року № 1

Завідувач кафедри технологій захисту навколишнього середовища та охорони праці

В. Г. Погребняк

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри менеджменту та адміністрування

А. С. Полянська

Узгоджено:

Гарант ОП

І. П. Кінаш

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Семестр 7		Семестр _____	
			Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	3	3	3	3		
Кількість модулів	1	1	1	1		
Загальний обсяг часу, год	90	90	90	90		
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	36	12	36	12		
лекційні заняття	18	78	18	78		
семінарські заняття	-	-	-	-		
практичні заняття	18	6	18	6		
лабораторні заняття	-	-	-	-		
Самостійна робота, год, у т.ч.	54	78	54	78		
виконання курсового проекту (роботи)	-	-	-	-		
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	-	-	-	-		
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	18	8	18	8		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	18	64	18	64		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	18	6	18	6		
підготовка звітів з лабораторних робіт	-	-	-	-		
підготовка до екзамену	-	-	-	-		
Форма семестрового контролю	Диференційований залік		Диференційований залік			

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» складена на основі програм, затверджених Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України у 2011 р.

Метою вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання (ОГ), формування у студентів відповідальності за безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог безпеки життєдіяльності та цивільного захисту, гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України:

– **загальні компетентності:**

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

– **спеціальні компетентності:**

СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі програмні **результати навчання (ПРН)** через знання, уміння та навички:

ПР1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПР5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПР6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПР7. Виявляти навички організаційного проектування.

ПР10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПР11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПР12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПР15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПР16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРВ6. Розуміти особливості основних технологічних процесів видобутку нафти і газу та застосовувати їх до роботи на підприємствах нафтової і газової промисловості.

Викладена нижче програма визначає обов'язковий перелік тем і питань, що повинні бути розглянуті в дисципліні «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» при підготовці бакалаврів вищої школи.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	Порядковий номер	Розділ, підрозділ
М 1	Безпека життєдіяльності та цивільний захист	18	10		
ЗМ 1	Теоретичні основи БЖД	6	4		
Т 1.1	БЖД. Поняття та визначення. Вступ. Основні поняття та визначення БЖД. Аксиома безпеки життєдіяльності. Безпека людини, суспільства, національна безпека.	1	1	1	
Т 1.2	Небезпека. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек.	1	1	1	
Т 1.3	Ризик. Загальний аналіз ризику. Види ризику. Концепція прийняттого ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Управління ризиком.	2	2	1	
Т 1.4	Моделювання та прогнозування небезпечних ситуацій.	1	-	2	
Т 1.5	Системний аналіз безпеки життєдіяльності.	1		1	
ЗМ 2	Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки	8	4	1,2	
Т 2.1	Природні небезпеки. Регіональний комплекс природних загроз. Характеристика небезпечних процесів і явищ: землетрусу, зсуву, повені, пожеж у природних екосистемах. Негативний вплив на життєдіяльність людей небезпечних метеорологічних явищ. Біологічні небезпеки.	1,5	1	1	
Т 2.2	Техногенні небезпеки. Класифікація вражаючих факторів техногенних небезпек за генезисом. Промислові аварії, катастрофи та їх причини і наслідки.	0,5	1	1	
Т 2.3	Іонізуюче випромінювання. Основні поняття та визначення іонізуючого випромінювання. Одиниці вимірювання іонізуючих випромінювань. Джерела іонізуючого випромінювання. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини.	1,5	1	2	
Т 2.4	Хімічні фактори небезпеки. Класифікація небезпечних хімічних речовин. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їх дії на організм людини.	0,5	0,5	1	
Т 2.5	Соціально-політичні небезпеки. Загальні причини виникнення соціальних та політичних небезпек. Глобальні проблеми людства. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Психофізичний закон Вебера -	2	0,5	2	

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	Порядковий номер	Розділ, підрозділ
	Фехнера - основа безпечної взаємодії людини з елементами довкілля. Працездатність людини та її надійність.				
Т 2.6	Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори ризику, що зменшують тривалість життя людини.	2	-	1	
ЗМ 3	Теоретичні основи цивільного захисту	4	2	5	
Т3.1	Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС. НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражальних чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації ОГ. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву.	2	1	5	
Т 3.2	Планування заходів з питань цивільного захисту. Структурно-функціональна модель протидії НС. Методика розроблення планів з попередження НС. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС.	2	1	5	

Разом: Модуль 1 – змістових модулів -3.

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифри	Назви модулів та теми практичних занять	Обсяг, год		Література	
		ДФН	ЗФН	Поряд. номер	Розділ підрозділ
М 1	Безпека життєдіяльності та цивільний захист	18	6		
ЗМ 1	Теоретичні основи БЖД	4	2	3,4	
П 1.1	Методи визначення ризику.	4	2	3	
ЗМ 2	Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки	10	2	3	
П 2.1	Визначення теплового стану людини	2	-	3,4	
П 2.2	Розрахунок методів захисту від теплового випромінювання	2	2	3	
П 2.3	Розрахунок методів захисту від іонізуючого випромінювання	3	-	3	
П 2.4	Розсіювання шкідливих речовин в атмосфері	3	-	3,4	
ЗМ 3	Цивільний захист	4	2	5	
П 3.1	Закон України про ЦЗ. Структура ЦЗ України.	4	2	5	

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.
Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виноситься на самостійне вивчення	Обсяг, годин	Література	
			Порядковий номер	Розділ, підрозділ
М 1	Безпека життєдіяльності та цивільний захист	18		
ЗМ 1	Теоретичні основи БЖД.	6		
Т 1.1	Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.	2	6	
Т 1.2	Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків.	1	7	
Т 1.3	Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки.	1	6	
Т 1.4	Обґрунтування категорії ОГ за рівнем загрози техногенного, природного і терористичного характеру та ступенем їхньої захищеності.	2	10	
ЗМ 2	Природні, техногенні та соціально-політичні небезпеки	8		
Т 2.1	Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони.	1,5	8,9	

T 2.2	Вимоги до транспортування небезпечних речовин.	1	9	
T2.3	Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.	1,5	6,7	
T 2.4	Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.	1	8	
T 2.5	Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.	1	10	
T 2.6	Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.	1	7-10	
T 2.7	Психотипи за реакцією людей на небезпеку.	1	1	
ЗМ 3	Теоретичні основи цивільного захисту	4		
T 3.1	Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.	2	5	
T3.2	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Страховий механізм відшкодування збитків від НС. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету. Поняття державного резерву, його склад, призначення.	2	5	

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Основна література

1. Безпека життєдіяльності [Текст]: навч. посіб. / Г.М. Кривенко, Я.М. Семчук, Л.Я. Савчук, І.О. Камаєва - Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2010 – 461с.
2. Бедрій, Я. І. Безпека життєдіяльності [Текст]: навч. посіб. / Я. І. Бедрій. – К. : Кондор, 2015. – 286 с. : іл.
3. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс] практикум з курсу / Г.Д. Лялюк-Вітер, О.М. Мельничук, Г.М. Кривенко [та ін.]. – 2-ге вид., змін. і допов. - Івано-Франківськ, 2013. – 104с.
4. Кривенко Г.М. Безпека життєдіяльності [Текст]: метод. вказівки / Г.М. Кривенко, Г.Д. Лялюк-Вітер, І.О. Камаєва – 2-ге вид., змін. і допов. - Івано-Франківськ, 2012. – 68с.
5. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист [Текст]: підручник / М.І. Стеблюк. – К.: Знання-Прес, 2007. – 487 с.
6. Перкун І. В., Погребняк В. Г. П-43 Цивільний захист: конспект лекцій – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. – 97 с
7. Перкун, І. В. Безпека життєдіяльності [Текст]: конспект лекцій. Ч. 1 / І. В. Перкун, В. Г. Погребняк. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. – 65 с.
8. Перкун, І. В. Безпека життєдіяльності [Текст]: конспект лекцій. Ч. 2 / І. В. Перкун, В. Г. Погребняк. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. – 75 с.

4.2 Додаткова література

9. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України I–IV рівнів акредитації /За ред. Є.П. Желібо і В.М. Пічі. – Київ: “Каравела”; Львів: “Новий світ-2000”, 2001.-320 с.
10. Безпека життєдіяльності: Підручник / В.Г. Цапко, Д.,І, Мазоренко, Ю.С. Скобло, Л.М. Тіщенко; За ред. В.Г. Цапка. – К.: Знання, 2008 – 397 с.
11. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: ЛБК НБУ, – К.: “Знання”, 2000.
12. Чирва Ю.О., Баб’як О.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2001. – 304 с

4.3 Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
3. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінювання знань студентів проводиться за результатами комплексних контролів за змістовими модулями ЗМ1 і ЗМ2, ЗМ3. Модульний контроль за кожним змістовим модулем передбачає контроль теоретичних знань і практичних навиків. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни “Безпека життєдіяльності та цивільний захист”

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань змістового модуля ЗМ1 (колоквіум №1)	30
Контроль засвоєння практичних навиків змістового модуля ЗМ1 (контрольна робота №1)	15
Контроль засвоєння теоретичних знань змістового модуля ЗМ2, ЗМ3 (колоквіум №2)	30
Контроль засвоєння практичних навиків змістових модулів ЗМ2, ЗМ3 (контрольні роботи №1 і №2)	25
Разом	100

Диференційований залік з дисципліни виставляється студенту відповідно до чинної шкали оцінювання, що наведена нижче.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання згідно із наказом МОіНУ №48 від 23.01.2004р.
Відмінно	90-100	A	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	67-74	D	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов’язковим повторним вивченням модуля)